

EVOLUSI DAN DINAMIKA GEOPOLITIK DAN SOSIOPOLITIK GERAKAN POLITIK DI MALAYSIA

(Evolution and Dynamics of Geopolitics and Sociopolitics of Political Movement in Malaysia)

Junaidi Awang Besar

ABSTRAK

Gerakan politik merupakan gerakan bersifat berkumpulan dan berpersatuan untuk memperjuangkan sesuatu perkara dengan cara kempen, desakan dan menyertai pilihan raya bagi mendapatkan kuasa untuk menjayakan perkara yang dijuangkan. Gerakan politik merangkumi perkumpulan berdasarkan ketua, persatuan dan parti politik yang mempunyai barisan kepimpinan, organisasi, matlamat perjuangan dan aktiviti ke arah menjayakan perkara yang diperjuangkan. Oleh itu, adalah menjadi objektif penulisan artikel ini untuk menganalisis evolusi dan dinamika geopolitik dan sosiopolitik gerakan politik di Malaysia sejak sebelum merdeka sehingga masa kini. Penulisan artikel ini menggunakan pendekatan penghuraian maklumat kualitatif daripada sumber sekunder iaitu artikel jurnal, buku akademik dan kertas persidangan berdasarkan tema evolusi gerakan politik di Malaysia yang kemudiannya dianalisis berdasarkan impak geopolitik dan sosiopolitik. Dapatan kajian menunjukkan bahawa wujud geopolitik atau kuasa gerakan politik berlandaskan kepada keadaan penguasa politik pada sesuatu masa manakala sosiopolitik gerakan politik memperlihatkan penyertaan rakyat terhadap gerakan politik pada sesuatu masa adalah berdasarkan kepada isu semasa, perkembangan teknologi komunikasi maklumat, kepimpinan dan keadaan sosioekonomi semasa. Justeru, evolusi dan dinamika geopolitik dan sosiopolitik gerakan politik di negara ini amat menarik untuk dikaji dan dijadikan panduan oleh semua pihak untuk mewujudkan situasi politik negara yang aman dan stabil serta sebagai strategi bagi mendapatkan sokongan pengundi dan semua pihak dalam menjayakan matlamat perjuangan politik masing-masing berdasarkan peruntukan yang telah ditetapkan oleh undang-undang dan Perlembagaan Persekutuan.

Kata kunci: Gerakan politik, kempen, desakan, geopolitik, sosiopolitik

ABSTRACT

A political movement is a group and association movement to fight for something by campaigning, urging and participating in elections to gain the power to achieve what is being fought for. Political movements include groups based on leaders, associations and political parties that have leadership lines, organizations, goals of struggle and activities towards achieving the aim they strive for. Therefore, the objective of writing this article is to analyze the evolution and dynamics of geopolitical and sociopolitical of the political movement in Malaysia since before independence till present. The writing of this article uses a qualitative information interpretation approach from secondary sources, namely journal articles, academic books and

conference papers based on the evolutionary theme of the political movement in Malaysia which is then analyzed based on geopolitical and sociopolitical impacts. Findings show that the geopolitics or power of the political movement is based on the state of political rulers at certain time while the socio-political of political movements show that the people's participation in political movements at certain time is based on current issues, developments of information communication technology, leadership and current socioeconomic conditions. Thus, the evolution and geopolitical and sociopolitical dynamics of the political movement in this country is very interesting to study and can be used as a guidance by all parties to create a peaceful and stable political situation of the country as well as a strategy to gain the support of voters and all parties in achieving their respective political struggles based on the provisions set by law and the Federal Constitution.

Keywords: Political movement, campaign, pressure, geopolitics, sociopolitics

PENGENALAN

Geopolitik diertikan sebagai sistem politik atau peraturan dalam wujud strategi nasional yang didorong oleh aspirasi nasional geografi suatu negara, yang apabila dilaksanakan dan berhasil akan berdampak langsung kepada sistem politik suatu negara (Flint 2006). Dalam erti kata yang lain geopolitik merupakan kuasa pemerintahan atau pengaruh individu untuk menyokong sesuatu pihak (Junaidi & Mohd Fuad 2020). Sosiopolitik merupakan tingkah laku politik manusia antara satu sama lain dalam sesuatu fenomena politik manakala gerakan politik adalah platform untuk ahli politik bergerak dalam memperjuangkan sesuatu isu untuk mendapat sokongan dan pengaruh. Perkembangan politik pada peringkat awal di Tanah Melayu/Malaysia pertamanya berkait rapat dengan gerakan memprotes atau mempertikai peranan dan pembuatan keputusan oleh penjajah British untuk menguasai Tanah Melayu melalui kaedah politik dan pentadbiran (Ishak 2010). Antara langkah-langkah untuk menuntut kemerdekaan yang diperjuangkan oleh gerakan politik awal adalah seperti Kesatuan Melayu Muda (KMM), Pertubuhan Kebangsaan Melayu Malaya (PKMM), United Malays National Organisation (UMNO) dan lain-lain lagi (Abdul Halim 2017). Gerakan bersepadu ini menuntut kepada perlunya gabungan atau perpaduan dalam kalangan kesatuan yang ada seterusnya membentuk gabungan kesatuan seperti All Malayan Council Of Joint Action (AMCJA), Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA), Parti Perikatan (PERIKATAN) dan lain-lain (Kelly 2008). Mereka telah membuat resolusi atau cadangan yang lebih memihak kepada rakyat seterusnya ke arah membentuk kerajaan sendiri tanpa pengaruh penjajah British lagi. Elemen kedua gerakan politik di negara ini pada peringkat awal hinggalah sekarang adalah bersifat perkauman (Azhar & Mohd Asmadi 2015). Dasar British yang membawa masuk imigran etnik Cina dan India ke negara ini serta pengenalan dasar 'pecah dan perintah' telah membentuk gerakan atau parti politik bersifat perkauman. Daripada parti politik bersifat perkauman tersebut akhirnya membentuk gabungan atau pakatan parti politik yang bersifat multi etnik seperti AMCJA-PUTERA, PERIKATAN, Barisan Nasional (BN) dan lain-lain lagi (Abdul Rahman 2018). Politik selepas merdeka pula menyaksikan pertarungan geopolitik atau kuasa antara parti politik dalam pilihan raya untuk memperoleh kuasa bagi

melaksanakan janji pilihan raya masing-masing (Junaidi 2019b). Pola sokongan atau sosiopolitik pengundi juga berubah-ubah atau turun naik pada setiap pilihan raya kerana faktor isu, kepimpinan, media dan keadaan ekonomi semasa. Justeru adalah menjadi tujuan penulisan artikel ini untuk menelusuri sejarah perkembangan dan dinamika politik pada peringkat awal hinggalah kepada pembentukan gabungan atau pakatan politik di negara ini dari sudut geopolitik dan sosiopolitik.

METODOLOGI KAJIAN

Bagi metod kajian, penulisan artikel ini menggunakan pendekatan penghuraian maklumat kualitatif daripada sumber sekunder iaitu artikel jurnal, buku akademik dan kertas persidangan berdasarkan tema evolusi gerakan politik di Malaysia yang kemudiannya dianalisis berdasarkan impak geopolitik dan sosiopolitik. Data sekunder dirujuk untuk memantapkan lagi artikel ini dalam konteks ilmiah. Data sekunder merupakan maklumat berbentuk kualitatif melibatkan pengumpulan maklumat yang telah direkodkan dengan baik dalam bentuk rakaman bertulis. Dalam kajian ini, pengumpulan data sekunder diperoleh dengan melakukan penyelidikan kepustakaan. Segala kajian lepas dan data daripada sumber kedua iaitu buku akademik, artikel jurnal serta kertas kerja persidangan/simposium/seminar dapat membantu pengkaji untuk mendapatkan gambaran yang berkaitan dengan penyelidikan sesuatu kajian. Di samping itu, pengkaji juga mendapatkan maklumat dari media-media elektronik seperti melayari laman sesawang/internet bagi mendapatkan maklumat tambahan secara atas talian seperti laporan penyelidikan, kertas kerja dan artikel jurnal. Analisis data pula melibatkan adunan antara maklumat kualitatif berdasarkan pemerhatian di lapangan, data kuantitatif iaitu data keputusan pilihan raya umum serta analisis maklumat sekunder dilakukan bagi bahan-bahan bercetak dan atas talian (internet).

PERKEMBANGAN AWAL POLITIK DI TANAH MELAYU

Perkembangan politik di Malaysia merupakan satu fenomena yang sangat menarik untuk dikaji dan dibincangkan. Perbincangan dalam bahagian ini memfokuskan tentang perkembangan kegiatan nasionalisme orang Melayu dan kegiatan politik bukan Melayu sama ada yang diiktiraf ataupun yang tidak diiktiraf oleh pihak penjajah British dalam usaha untuk mencapai kemerdekaan. Pada peringkat awal lagi, kedatangan British untuk menguasai dan menjajah negara ini telah dihalang oleh gerakan anti-penjajahan di setiap negeri. Jelasnya, walaupun kedatangan British dengan pelbagai tipu muslihat, namun ia sedikitpun tidak menggoyahkan kekuatan politik untuk menentang mereka. Di sinilah muncul wira-wira dalam politik tanah air seperti Dato' Dol Said, Dato' Maharaja Lela, Dato' Sagor, Dato' Bahaman, Mat Kilau, Haji Abdul Rahman Limbong, Tok Janggut, Mat Salleh, Rentap, Rosli Dhoby, Dato' Kelana dan Dato' Abd. Rahman Andak. Sesungguhnya perjuangan tokoh-tokoh terdahulu menggambarkan bahawa kemerdekaan negara ini bukan diperoleh dengan jalan mudah, tetapi sebaliknya dengan berkorban nyawa, darah, keringat dan air mata. Perkembangan politik Tanah Melayu disemarakkan dengan kesedaran nasionalisme yang berasaskan kaum yang didorong oleh dasar

‘pecah dan perintah’ British sendiri. Pengelompokan masyarakat di kawasan yang berbeza telah menanam bibit kesedaran nasionalisme (Fadilah & Kassim 2009; Ismail & Abdullah 1975).

PERTUBUHAN POLITIK AWAL

Pertubuhan politik awal adalah untuk meniupkan semangat kebangsaan Melayu. Penerbitan cadangan-cadangan Malayan Union telah membangkitkan kesedaran politik dan semangat kebangsaan yang meluas dalam kalangan orang-orang Melayu. Orang-orang Melayu yang sebelum perang tidak mempedulikan tentang kerajaan negeri mereka telah belajar untuk berfikir bagi diri mereka sendiri dan tiba-tiba telah sedar akan keadaan politik (Nordin 1979). Di bawah pentadbiran Inggeris benih-benih semangat kebangsaan telahpun disemai. Orang-orang Melayu telahpun mempunyai bahasa yang sama dan pusaka kebudayaan yang sama. Di samping itu perkembangan teknologi yang diperkenalkan oleh Inggeris telah mendekatkan lagi penduduk antara satu sama lain. Tambahan lagi, buat pertama kalinya Inggeris telah menyediakan satu kedaulatan dan undang-undang yang sama bagi seluruh negeri. Oleh itu atas dasar perpaduan dan minat yang sama yang tidak terdapat dahulunya, telah ditanam semangat kebangsaan dalam kalangan penduduk (Kelly 2008).

Parti politik Melayu yang pertama iaitu Kesatuan Melayu Singapura (KMS) telah dibentuk dalam tahun 1926 oleh Mohammed Eunos Abdullah. KMS telah bergerak untuk kemajuan pelajaran, ekonomi, sosial dan politik negeri itu. Perasaan kesetiaan yang ditunjukkan oleh orang Cina dan India bagi tanah air masing-masing telah menyebabkan pertumbuhan beberapa kesatuan dan persatuan Melayu. Bagaimanapun, orang-orang Melayu tidak bersatu dalam perjuangan mereka kerana akhirnya mereka berpecah menjadi dua kumpulan iaitu anggota sayap kanan dan anggota sayap kiri. Anggota sayap kanan adalah terdiri daripada pegawai dan penuntut Melayu yang berpelajaran dan tidak menentang pemerintahan Inggeris tetapi mahu kedudukan istimewa orang-orang Melayu dilindungi terhadap bangsa-bangsa lain di negeri itu.

Seterusnya tertubuhlah persatuan negeri bagi Melaka, Pulau Pinang, Perak, Pahang, Selangor, Negeri Sembilan dan Kelantan. Penubuhan persatuan Melayu peringkat negeri ini mendukung matlamat dalam memperbaiki kedudukan orang Melayu kerana menyedari kemunduran orang Melayu, terutamanya dalam bidang pendidikan. Perkara utama yang perlu diketahui ialah penubuhan persatuan-persatuan negeri ini adalah terdiri daripada golongan elit yang bersifat kenegerian dan bekerjasama dengan pihak penjajah British. Dari segi kesatuan politik, sifat kesatuannya masih kabur dan boleh dianggap sebagai politik kedaerahan. Keadaan ini menyebabkan kegagalan untuk menubuhkan pertubuhan bersifat nasional kerana setiap negeri begitu tebal dengan sifat kenegerian masing-masing.

Anggota sayap kiri, yang kuat terpengaruh oleh gerakan nasionalis Indonesia, menentang Sultan dan Inggeris. Mereka membentuk Kesatuan Melayu Muda (KMM) dan kemudian berharap untuk menyatukan Tanah Melayu dengan Indonesia. Antara pemimpin-pemimpin mereka ialah Ibrahim Yaacob dan Ishak Haji Mohammad. Pada waktu sebelum pendudukan Jepun di Tanah Melayu, Inggeris yang mengetahui akan kegiatan KMM telah memberkas ramai pemimpin-pemimpinnya termasuk Ishak, Ibrahim dan Ahmad Boestaman. Meskipun kesatuan-kesatuan tersebut tidak mengasaskan jalan bagi kemerdekaan, mereka membangkitkan perasaan

semangat kebangsaan Melayu dan meletakkan asas bagi parti-parti politik pada masa akan datang (Nordin 1979).

ALL MALAYAN COUNCIL OF JOINT ACTION (AMCJA)

AMCJA ditubuhkan oleh beberapa persatuan bukan Melayu pada 22 Disember 1946 di Kuala Lumpur. Antara pertubuhan-pertubuhan yang menganggotai AMCJA ialah Malayan Democratic Union (MDU), Malayan Indian Congress (MIC), New Democratic Young League (NDYL) Pan Malaya Federation Trade Union (PMFTU) dan lain-lain pertubuhan perniagaan China negeri-negeri Tanah Melayu. Pengerusinya ialah Tan Cheng Lock dan setiausahanya ialah John Eber. AMCJA merupakan gabungan badan-badan politik bukan Melayu yang terdiri daripada Malayan Democratic Union, Persatuan Cina Negeri-Negeri Selat British, Kongres India Se-Tanah Melayu, Liga Belia Demokrasi Baru Tanah Melayu, Persekutuan Kesatuan Sekerja Se-Malaya dan beberapa pertubuhan kaum Cina, belia dan wanita. AMCJA dibentuk khusus untuk menyatakan reaksi terhadap cadangan pembentukan Malayan Union. Antara tujuan utama penubuhan AMCJA ialah untuk menentang Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu, menyatukan Singapura dengan Tanah Melayu, dan menuntut kewarganegaraan yang sama. (Ratnam 1998; Azhar & Mohd Asmadi 2015). AMCJA telah mengemukakan satu draf perlembagaan yang dipanggil Cadangan-Cadangan Perlembagaan Rakyat atau *Peoples Constitutional Proposals* (Abdul Rahman 2015 & 2018).

PUSAT TENAGA RAKYAT (PUTERA)

Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) merupakan organisasi politik orang Melayu untuk menggembeling kekuatan untuk menentang penjajahan British secara berterusan. PUTERA atau Pusat Tenaga Rakyat adalah gabungan pertubuhan politik dan semi politik Melayu yang ditubuhkan. Ia ditubuhkan pada bulan Disember 1947. Hampir 100 pertubuhan dan persatuan Melayu hadir dalam mesyuarat penubuhannya. Matlamat utama PUTERA adalah untuk menuntut kemerdekaan, menerima perlembagaan rakyat sebagai alternatif kepada perlembagaan persekutuan tajaan British, dan mendesak raja-raja serta UMNO supaya berhenti menyokong dan bekerjasama dengan British dalam agenda mereka untuk mengekalkan kuasa imperialis melalui pembentukan Federation of Malaya menggantikan Malayan Union yang ditentang secara bersama. Antara pertubuhan-pertubuhan Melayu yang menyertai PUTERA ialah Parti Kebangsaan Melayu Malaya (PKMM) atau Malaya National Party (MNP), Angkatan Pemuda Insaf (API), Angkatan Wanita Sedar (AWAS), Gerakan Angkatan Muda (GERAM), Barisan Bertindak Tani (BATAS) dan Majlis Agama (Islam) Tertinggi (MATA). PUTERA dipimpin oleh Dr. Burhanuddin dan Ishak Haji Muhammad.

KERJASAMA POLITIK PARTI PERIKATAN

Menyedari akan peri pentingnya kerjasama politik pelbagai kaum maka UMNO di bawah kepimpinan Tunku Abdul Rahman Putra Al Haj telah berusaha menubuhkan gabungan

pertubuhan politik pelbagai kaum iaitu PERIKATAN pada tahun 1949. Kepimpinan Tunku Abdul Rahman mulai memikirkan bahawa perlunya mewujudkan kerjasama politik pelbagai kaum agar dapat mengekang daripada merebaknya pengaruh politik perkauman di Tanah Melayu. Lantaran itu PERIKATAN dibentuk. Apabila konsep perkongsian kuasa yang diperkenalkan oleh UMNO melalui gabungan Parti PERIKATAN dapat diterima masyarakat umum maka dengan mudah ianya diterima pakai oleh masyarakat majmuk di Tanah Melayu. Kejayaan ini berjaya menjulang nama UMNO dalam percaturan politik pelbagai kaum di Tanah Melayu. Strategi ini turut membantu melemahkan PKMM, dan seterusnya mengangkat gabungan Parti PERIKATAN. Usaha ini menunjukkan kematangan caturan politik Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj (Ishak 2010; Abdul Halim 2017; Mohamad Idris, Che Su & Fuziah 1995). PERIKATAN memenangi Pilihan Raya Umum (PRU) dengan jumlah kerusi Parlimen dan Dewan Undangan Negeri (DUN) yang besar sejak PRU 1955 hinggalah 1969 (Junaidi & Mazlan 2014).

PENUBUHAN BARISAN NASIONAL (BN)

Barisan Nasional (BN) ditubuhkan pada 1 Julai 1974 bagi menggantikan atau penjenamaan semula Parti PERIKATAN. BN terdiri daripada UMNO, Malaysian Chinese Association (MCA), Malaysian Indian Congress (MIC), Parti Islam Se Malaysia (PAS), Parti Progresif Rakyat (PPP), Parti Gerakan Rakyat Malaysia (GERAKAN), Parti Rakyat Bersatu Sarawak (SUPP), Parti Pesaka Bumiputra Bersatu (PBB), dan United Sabah National Organisation (USNO) (Shafie 1994). Penubuhan Barisan Nasional merupakan buah fikiran Perdana Menteri Malaysia yang kedua iaitu Tun Abdul Razak Hussein bagi mengurangkan permainan politik (politiking) dan politik perkauman agar segala usaha dan tindakan ditumpukan untuk menggembeling tenaga ke arah perpaduan dan pembangunan nasional. Barisan Nasional merupakan parti yang mendapat mandat daripada rakyat di Malaysia untuk menjalankan pemerintahan secara adil dan saksama bagi memenuhi tuntutan kemajuan bagi setiap etnik di Malaysia (Commonwealth Secretariat 1990). Kerjasama parti-parti komponen dalam Barisan Nasional amat penting bagi memastikan kelancaran pentadbiran di Malaysia. Isu-isu yang berkaitan dengan pembangunan negara lebih dititikberatkan oleh pemerintah dan rakyat, berbanding isu-isu politik perkauman yang hanya membuang masa (Shafie 1994). Isu pengangguran mahasiswa, kenaikan harga minyak, jenayah yang berleluasa, keruntuhan moral di kalangan remaja, pembasmian kemiskinan, projek perumahan terbengkalai, penjagaan kualiti alam sekitar serta isu-isu luar negara seperti hubungan Malaysia-Singapura lebih mendapat perhatian rakyat dan pemerintah. Ini kerana Malaysia berusaha untuk menjadi negara maju dengan acuan sendiri menjelang tahun 2020 (Sopiah & Nor Zahidi 1994). BN merupakan parti campuran utama di Malaysia yang dibentuk. Ia dibentuk pada tahun 1973 sebagai pengganti kepada Perikatan. BN meneruskan pemerintahannya tanpa diganggu (termasuk era perikatan) sejak kemerdekaan. Parti gabungan ini sering mengungguli jumlah kerusi di setiap negeri di Malaysia (Rahman 1989).

ANGKATAN PERPADUAN UMMAH (APU) DAN GAGASAN RAKYAT (GR)

Angkatan Perpaduan Ummah (APU) dan Gagasan Rakyat (GR) ditubuhkan oleh parti-parti pembangkang untuk menghadapi PRU 1990. Tahun 1988 adalah cukup bersejarah dengan terbentuknya Parti Semangat 46 apabila kumpulan B kalah dalam pemilihan UMNO. Terbubarnya UMNO lama sehingga terkeluarlah Tengku Razaleigh bersama ahli-ahli kumpulan B yang menubuhkan Semangat 46. Seterusnya, wujud sebuah gabungan kerjasama strategik antara parti-parti pembangkang yang dinamakan Angkatan Perpaduan Ummah (APU) dianggotai PAS, Semangat 46, Hizbul Muslimin (HAMIM), Barisan Jemaah Islamiah Se Malaysia (BERJASA) dan Kongres Islam Muslim Malaysia (KIMMA) dengan Democratic Action Party (DAP) dalam PRU 1990 dan PRU 1995. Pada masa yang sama juga tertubuhnya Gagasan Rakyat yang merupakan gabungan parti politik pembangkang Melayu iaitu Parti Semangat 46 dan parti pembangkang bukan Melayu iaitu DAP, Parti Bersatu Sabah (PBS), Parti Rakyat Malaysia (PRM) dan Indian Progressive Front (IPF). Pembubaran APU dan Gagasan Rakyat berlaku apabila Semangat 46 turut dibubarkan dan keluarnya KIMMA (Commonwealth Secretariat 1990; Zakry 1990).

Pakatan parti-parti pembangkang yang diketuai oleh Semangat 46 adalah bercorak 'Serampang Dua Mata' yang mempunyai perbezaan dari segi konsep perjuangan parti-parti pembangkang khususnya antara PAS, Semangat 46 dan DAP. Perjuangan Semangat 46 adalah sama dengan perjuangan UMNO dan PAS iaitu masih tetap untuk mendirikan negara Islam mengikut pendekatan parti tersebut. Pakatan PAS-Semangat 46 dimeterikan melalui Angkatan Perpaduan Ummah (APU). PAS berpendapat bahawa pakatan dengan Semangat 46 adalah lebih menguntungkan PAS memandangkan kejatuhan PAS di Kelantan dalam tahun 1977 adalah disebabkan oleh kekuatan pengaruh Tengku Razaleigh. Dengan mengadakan pakatan PAS-Semangat 46, cita-cita PAS untuk merampas kembali negeri Kelantan akan menjadi lebih mudah. Dengan bantuan Semangat 46, PAS menjangka akan dapat menawan beberapa kerusi di luar Kelantan (Rosnani 1996; Yusop Khan 2000). Hasilnya pada PRU 1990, PAS berjaya menawan Negeri Kelantan daripada BN dan memenangi beberapa kerusi DUN dan Parlimen di Kedah dan Terengganu. Selain itu, BERJASA menang di satu DUN di Kelantan manakala Semangat 46 menang kerusi Parlimen dan DUN di Kelantan, Terengganu, Pahang, Selangor dan Johor. DAP terus menang di kawasan bandar iaitu di Kuala Lumpur, Perak, Kedah, Pahang, Selangor, Negeri Sembilan, Melaka dan Pulau Pinang.

KERJASAMA DALAM BARISAN ALTERNATIF (BA)

Barisan Alternatif (BA) adalah terdiri daripada KEADILAN/PKR, PAS, DAP dan PRM yang ditubuhkan untuk menghadapi PRU 1999 di samping memperjuangkan keadilan terhadap isu pemecatan Anwar Ibrahim sebagai Timbalan Perdana Menteri. Menurut Ahmad Fauzi (2008), PAS sanggup menggugurkan idea Negara Islam daripada manifesto Barisan Alternatif dalam menjalinkan kerjasama ini. PAS sebaliknya mengutamakan hal-hal yang boleh disepakati bersama secara konsensus seperti demokrasi, keadilan dan pemerintahan yang baik dalam usaha mereka menentang BN (Muhammad Faiz Mukmin & Wan Fariza Alyati 2015; Mohammad

Ridhaudin & Nur Arfah 2015; Syahidulamri 2016). Ini memperlihatkan pergolakan politik di Malaysia yang berlaku pada waktu tersebut membuatkan parti-parti politik pembangkang yang berbeza ideologi ini boleh mengeneipkan perbezaan yang mereka miliki dalam menghadapi Pilihan Raya Umum tahun 1999. Dalam pilihan raya tahun 1999 tersebut, PAS berjaya mencapai prestasi yang baik kerana selain mengekalkan penguasaannya di negeri Kelantan, PAS juga berjaya mengambil alih Kerajaan Terengganu. PAS juga berjaya meningkatkan jumlah kerusi Parlimen daripada 7 kerusi kepada 27 kerusi (Jamaie et al. 2014). DAP pula hanya berjaya menambah satu kerusi parlimen sahaja tetapi pemimpin utamanya iaitu Lim Kit Siang dan Karpal Singh kalah di kawasan masing-masing. KEADILAN/PKR pula berjaya memenangi beberapa kerusi Parlimen dan DUN iaitu di Selangor, Perak, Pahang, Pulau Pinang, Terengganu dan Kelantan manakala PRM tidak memenangi sebarang kerusi. Sokongan pengundi kepada BA adalah disebabkan oleh isu pemecatan Anwar Ibrahim sebagai Timbalan Perdana Menteri, pengaruh sebaran maklumat melalui internet dan isu kepimpinan negara.

KERJASAMA DALAM PAKATAN RAKYAT (PR)

Selepas kegagalan Barisan Alternatif ini, sebuah lagi pakatan pembangkang baru cuba diwujudkan yang digelar Pakatan Rakyat, yang dibentuk pada 1 April 2008. Menurut Subky (2015), Pakatan Rakyat adalah diusahakan oleh Anwar Ibrahim dan mendapat sokongan kuat daripada PAS dan DAP. Anwar Ibrahim merupakan individu yang bertanggungjawab mencari formula merapatkan saf dalam Pakatan Rakyat. PAS dan DAP yang berlainan ideologi dan saling mencurigai dapat duduk bersama antara satu sama lain tidak mungkin dapat bekerjasama tanpa penglibatan Anwar Ibrahim (Jamaie et al. 2014). Ini menunjukkan bahawa Anwar Ibrahim yang merupakan pemimpin tertinggi PKR boleh membuatkan DAP dan PAS yang berlainan ideologi dan pernah bermusuhan tetapi boleh mengendurkan ideologi dan perbezaan mereka sehingga membolehkan DAP dan PAS sekali lagi boleh bekerjasama dalam Pakatan Rakyat (Malaysian Digest, 13 September 2016).

Pembangkang telah mencipta sejarah dengan memenangi 82 daripada 222 kerusi parlimen dan menafikan majoriti dua pertiga BN dalam Pilihan Raya 2008. Malahan pembangkang juga berjaya menguasai kerajaan negeri Kedah, Kelantan, Pulau Pinang, Perak dan Selangor serta menangi 10 daripada 11 kerusi parlimen dalam Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur (Khoo 2016). Menurut Khalid (2013), kejayaan yang dimenangi oleh Pakatan Rakyat (PR) dan gabungan parti pembangkang ini telah menjejaskan kedudukan BN di setiap negeri dan juga pusat. Buat kali pertama dalam sejarah, satu gabungan parti politik yang berbilang kaum dan agama serta fahaman dapat dihasilkan yang bertindak bukan sekadar untuk melawan BN dalam pilihan raya, tetapi lebih daripada itu. Gabungan ini juga membuktikan kemampuan mereka memerintah beberapa buah negeri sebagai satu kerajaan gabungan baru dalam arena politik Malaysia.

Lee (2008) mendakwa satu kejutan berlaku apabila DAP sanggup mendirikan kerajaan campuran bersama PAS di Selangor, Perak dan Pulau Pinang. Ini kerana umum mengetahui bahawa DAP dan PAS mempunyai ideologi yang sangat berbeza tetapi akhirnya mereka boleh bekerjasama bukan hanya dalam pilihan raya tetapi dalam mendirikan kerajaan. Menurut Mohd

Rasidi (2008), masalah utama kepada gabungan PAS, PKR dan DAP ialah bagaimana membentuk serta menyusun sebuah kerajaan yang boleh memuaskan hati semua pihak. Mujahid (2009) menyatakan bahawa keperluan PAS adalah kepada sebuah parti yang bersifat multirasial. Pandangan ini juga disokong oleh DAP sendiri di mana DAP sanggup membantu dan mempunyai hubungan yang boleh dikatakan pada tahap terbaik dengan PAS. Situasi ini boleh dilihat dalam pilihan raya kecil Kuala Terengganu tahun 2009 di mana DAP telah menetapkan untuk berkempen habis-habisan untuk calon PAS (Wan Hamidi 2009).

PR yang dianggotai oleh PKR, PAS dan DAP telah berjaya menafikan dua pertiga majoriti dalam Dewan Rakyat. Beberapa buah negeri telah jatuh ke tangan PR iaitu Pulau Pinang, Selangor, Kelantan dan Kedah. Secara perbandingannya, pencapaian parti pembangkang atau Pakatan Rakyat (PR) yang terdiri daripada Parti Keadilan Rakyat (PKR), Parti Islam Se-Malaysia (PAS) dan Parti Tindakan Rakyat (DAP) adalah jauh lebih baik pada pilihan raya kali ini. Hal ini dapat dilihat daripada segi peningkatan kerusi Parlimen antara PRU 2004 ke PRU 2008 iaitu daripada 19 kerusi kepada 82 kerusi, manakala kerusi DUN meningkat daripada 51 kerusi kepada 196 kerusi. Sehubungan ini, PKR telah memenangi 31 kerusi Parlimen dan 42 kerusi DUN, PAS menang 23 Parlimen dan 83 DUN manakala DAP menang 28 kerusi Parlimen dan 71 kerusi DUN (Mohd Hasbie 2014).

PENUBUHAN DAN PENCAPAIAN PAKATAN HARAPAN (PH) DALAM PRU-14

Kesatuan PR dalam PRU 2008 dan 2013 ini bagaimanapun tidak bertahan lama apabila PR telah dibubarkan pada tahun 2015. Terbubarnya PR ini adalah disebabkan oleh kegagalan kerjasama antara DAP dan PAS mengenai isu negara Islam. Akibatnya, lahirlah Parti Amanah Negara (AMANAH) yang kemudian bergabung dengan PKR dan DAP untuk membentuk Pakatan Harapan (PH). Kemasukan Parti Pribumi Bersatu Malaysia (PPBM-BERSATU) dan Parti Warisan Sabah (WARISAN) telah berjaya mengukuhkan kedudukan PH. Hasilnya PH berjaya membentuk kerajaan dengan majoriti mudah dalam Dewan Rakyat iaitu 124 kerusi Parlimen. Bermula 9 Mei 2018 sejarah baharu telah melakar dan mewarnai politik Malaysia. Walaupun berbagai halangan dan cabaran terpaksa diharungi namun PH masih dilihat kukuh. Kekukuhan PH ini disebabkan ketokohan dan peranan yang dimainkan oleh kepimpinan Tun Dr Mahathir. Kepimpinan Tun yang menggunakan elemen Mahathirisma telah berjaya menyatukan dan meyakinkan bukan sahaja dalam kalangan ahli-ahli politik PH tetapi juga ahli-ahli politik UMNO. Ini menyebabkan BERSATU semakin kukuh berbanding parti-parti lain. PKR telah dilihat kurang berkesan dalam memimpin PH kerana percaturan politik dalaman PKR sentiasa berlaku. Malahan pemilihan Timbalan Presiden PKR yang berlaku juga dicemari dengan insiden yang menimbulkan satu persepsi tidak baik dalam kalangan rakyat.

Pilihan Raya Umum (PRU) ke-14, 2018 telah berlangsung pada 9 Mei 2018. Pilihan raya yang dianggap 'ibu' segala PRU di Malaysia ini berlangsung dengan aman, tenang dan tenteram namun penuh 'dramatik'. Buat pertama kali dalam sejarah politik pilihan raya di negara ini bahawa BN telah tewas kepada pakatan pembangkang yang menggunakan logo Parti Keadilan Rakyat (PKR) atau dengan gelaran Pakatan Harapan (PH) dengan 122 PKR/PH – 79 BN serta PAS yang bertanding bersendirian hanya mendapat 18 kerusi Parlimen. Keputusan PRU 2018

yang dilihat ‘luar biasa’ ini menunjukkan bahawa wujudnya satu ‘gelombang’ atau kebangkitan rakyat/pengundi yang dilihat sebagai ‘silent voters’ telah meranapkan penguasaan BN terhadap Kerajaan Malaysia sejak 63 tahun yang lalu (Junaidi 2019c).

PASCA PRU-14: KERJASAMA UMNO-PAS DARI PENYATUAN UMMAH KEPADA MUFAKAT NASIONAL (MN)

UMNO yang masih menggunakan tiket BN menyertai Pilihan Raya Kecil (PRK) selepas PRU 2018 di DUN Sungai Kandis (4 Ogos 2018), DUN Semenyih (2 Mac 2019) dan DUN Rantau dimana UMNO menang di DUN Semenyih dan DUN Rantau (13 April 2019). Kejayaan UMNO dalam 2 PRK berturut-turut menunjukkan bahawa UMNO sedang mengalami fasa pemulihan selepas tewas pada PRU 2018 untuk bangkit menuju PRU-15 akan datang (Junaidi 2019a; Junaidi 2019b). Pasca PRU 2018 juga menyaksikan UMNO membentuk piagam ‘penyatuan ummah’ dengan PAS untuk membentuk parti pembangkang yang kuat dengan menjalinkan kerjasama dari segi pertandingan dalam pilihan raya untuk mengelakkan pertandingan sesama parti pembangkang yang boleh melemahkan sokongan pengundi kepada parti pembangkang. Kerjasama ‘penyatuan ummah’ ini telah memberi kesan yang positif. Sokongan pengundi PAS pada PRU 2018 yang lalu kepada UMNO/BN dalam PRK 2018-2019 membuahkan hasil dalam PRK DUN Semenyih, DUN Rantau dan Parlimen Cameron Highlands apabila UMNO/BN menang dengan menawan semula DUN Semenyih daripada PH dan menang dengan majoriti lebih besar di DUN Rantau dan Parlimen Cameron Highlands serta berjaya mengurangkan majoriti kemenangan PH di DUN Sungai Kandis, DUN Seri Setia dan DUN Balakong.

PENUBUHAN PERIKATAN NASIONAL (PN), PH PLUS, PRA PENUBUHAN PARTI PEJUANG DAN MUDA DAN GRAND COALITION

Politik Malaysia menyaksikan berlaku lagi perubahan besar ekoran daripada pengumuman keluar parti BERSATU daripada PH oleh Presiden Parti Pribumi Bersatu Malaysia (BERSATU), Tan Sri Muhyiddin Yassin pada 24 Februari 2020. BERSATU bertindak keluar daripada PH iaitu bersama-sama dengan sebahagian besar ahli Parlimen BERSATU serta peralihan sokongan beberapa orang ahli Parlimen PKR pro Timbalan Presiden PKR. Ahli Parlimen BERSATU dan bekas ahli Parlimen PKR ini bergabung dengan Muafakat Nasional (MN) yang dianggotai UMNO dan PAS serta MCA dan MIC yang akhirnya berjaya membentuk Perikatan Nasional (PN). PN juga berjaya menawan beberapa negeri yang mempunyai majoriti ADUN PN iaitu Johor, Melaka, Perak dan Kedah. Yang di-Pertuan Agong, Al-Sultan Abdullah bertemu dengan 222 Ahli Parlimen dan pemimpin parti politik untuk mendapat sokongan mereka terhadap Perdana Menteri yang baharu. Baginda akhirnya melantik Presiden BERSATU, iaitu Tan Sri Muhyiddin Yassin sebagai Perdana Menteri baharu. Tan Sri Muhyiddin mengumumkan bahawa kerajaan gabungannya akan dikenali sebagai Perikatan Nasional (PN). Oleh itu, empat negeri, iaitu Johor, Melaka, Perak dan Kedah juga telah mengalami perubahan dalam kerajaan negeri kerana Perikatan Nasional (PN) memperoleh majoriti mudah. Pada 9 Mac 2020, Tan Sri Dato’ Haji Muhyiddin Bin Haji Mohd Yassin Perdana Menteri Malaysia telah mengumumkan

pembentukan kabinet baharu kerajaan yang merangkumi BERSATU, Barisan Nasional, Gabungan Parti Sarawak, Gabungan Bersatu Sabah dan PAS (Junaidi 2020).

PH PLUS atau Pakatan Harapan PLUS WARISAN pula terbentuk hasil daripada pilihan raya DUN Sabah 2020. PRU DUN Sabah diadakan lebih awal daripada Pilihan Raya Umum Ke-15 (PRU-15) berikutan Ketua Menteri, Datuk Seri Mohd Shafie Apdal membuat pengumuman pembubaran DUN Sabah pada 30 Julai 2020. Permohonan pembubaran tersebut sudah diperakukan Yang di-Pertua Negeri Sabah, Tun Juhar Mahiruddin. Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia (SPR) menetapkan 26 September 2020 sebagai tarikh Pilihan Raya Negeri (PRN) Sabah. Hari penamaan calon ditetapkan pada 12 September 2020, manakala hari mengundi awal pada 22 September 2020. Gabungan Rakyat Sabah (GRS) secara rasmi, membentuk kerajaan negeri yang baharu di Sabah, selepas memenangi 38 kerusi dalam Pilihan Raya Negeri (PRN). WARISAN+PKR atau PH PLUS pula menang di 32 kerusi dan Calon Bebas menang di 3 kerusi iaitu di DUN Pitas, DUN Kemabong dan DUN Kuamut (Junaidi, Muhammad Yusuf & Mohd Syukri 2020).

Parti Pejuang Tanah Air (Pejuang) yang ditubuhkan Dr Mahathir Mohamad mengemukakan pendaftaran ke pejabat Pendaftar Pertubuhan (RoS) di Putrajaya pada 19 Ogos 2020. Penubuhan parti ini diumumkan oleh Dr Mahathir pada 7 Ogos 2020, bertujuan sebagai wadah baharu untuk menggantikan Bersatu yang mereka dakwa dirampas perjuangannya oleh presiden parti Muhyiddin Yassin yang juga perdana menteri. Bersatu baru-baru ini menyingkirkan hampir 300 ahlinya termasuk wakil rakyat di negeri dan ahli Majlis Pimpinan Tertinggi, yang tidak bersama mendukung kerajaan Perikatan Harapan pimpinan Muhyiddin. Bersatu sebelum itu mengumumkan pemberhentian keahlian Dr Mahathir dan lima ahli Parlimen lain yang bersamanya kerana menyokong pembangkang (JohorKini 2020a). Pada 6 Januari 2021, Jabatan Pendaftaran Pertubuhan (RoS) menolak permohonan Parti Pejuang Tanah Air (Pejuang) yang dipimpin bekas Perdana Menteri Tun Dr Mahathir Mohamad, untuk mendaftar parti itu sebagai sebuah parti politik (MyMetro 2021).

Pada 17 September 2020, Bekas Menteri Belia dan Sukan iaitu Syed Saddiq Syed Abdul Rahman mengemukakan permohonan pendaftaran parti Ikatan Demokratik Malaysia (MUDA) kepada Jabatan Pendaftaran Pertubuhan (RoS). Bekas Ketua Pemuda Bersatu (Armada) itu hadir ke RoS kira-kira pada pukul 10.30 pagi bagi menghantar beberapa dokumen untuk pendaftaran parti baharu itu. Bernama melaporkan bahawa, Syed Saddiq menjelaskan MUDA boleh disertai pelbagai kaum di Malaysia dan tiada had umur ditetapkan dan mempunyai 13 orang AJK Penaja (JohorKini 2020b). Permohonan Ikatan Demokratik Malaysia (Muda Malaysia) untuk menubuhkan sebuah parti politik ditolak tanpa sebab oleh Jabatan Pendaftaran Pertubuhan Malaysia (RoS) pada 7 Januari 2021 (Raja Nur Faznie Aida 2021).

Pada 16 November 2020, Setiausaha Agung Muafakat Nasional (MN), Tan Sri Annuar Musa mencadangkan pembentukan suatu 'grand coalition' (gabungan besar) yang melibatkan 12 atau lebih parti sealian. Beliau yang juga Setiausaha Agung Barisan Nasional (BN) berkata, sudah terlalu lama politik negara berlegar sekitar dua, tiga personaliti dan bersifat mempertahankan atau menentang individu. Beliau turut berpandangan bahawa penyatuan ummah tidak harus terbatas kepada tiga parti Melayu-Bumiputera iaitu UMNO, PAS, dan Parti Pribumi Bersatu Malaysia (Bersatu) sahaja. Sebaliknya beberapa parti yang bebas atau menolak Pakatan Harapan

(PH) boleh dibawa bersama. Annuar membayangkan gabungan itu melibatkan BN, Perikatan Nasional, Gabungan Parti Sarawak, Gabungan Rakyat Sabah, Parti Warisan Sabah, Parti Pejuang Tanah Air dan Muda serta beberapa parti lain (Mynewshub 2020).

Pada 31 Disember 2020, Pakatan Harapan (PH) menyatakan akan mengadakan perbincangan mengenai idea pembentukan Grand Coalition atau gabungan besar iaitu kerjasama baharu antara parti pembangkang pada Januari 2021. Setiausaha Agung DAP, Lim Guan Eng berkata, parti itu pada dasarnya bersetuju bahawa parti pembangkang perlu bersatu dan bekerjasama untuk memenangi pilihan raya umum (PRU) akan datang. Idea penubuhan Grand Coalition dicadangkan oleh Timbalan Presiden Pejuang Tanah Air (Pejuang), Datuk Marzuki Yahya dan Presiden Parti Warisan Sabah (Warisan) Datuk Seri Mohd. Shafie Apdal yang menyarankan pembangkang membentuk kerjasama menerusi gabungan besar untuk menghadapi PRU yang mungkin diadakan pada bila-bila masa. Bagaimanapun, cadangan itu mendapat reaksi pelbagai daripada beberapa pemimpin parti pembangkang yang bimbang Presiden PKR, Datuk Seri Anwar Ibrahim diketepikan selain ada yang mempersoal kemungkinan penyertaan semula bekas Perdana Menteri, Tun Dr. Mahathir Mohamad (Utusan Malaysia 2020).

Pada 10 Jun 2020, tiga pertubuhan bukan kerajaan (NGO) menggesa Perdana Menteri Muhyiddin Yassin, bekas perdana menteri Dr Mahathir Mohamad dan ketua pembangkang Anwar Ibrahim mencari jalan bersama bagi menamatkan krisis politik yang tidak berkesudahan semenjak kerajaan bertukar pada Mac 2020. Dalam kenyataan bersama, Bersih, Gabungan Bertindak Malaysia (GBM) dan Angkatan Belia Islam Malaysia (ABIM) menjelaskan kerajaan dan pembangkang perlu mencari kata sepakat bagi mencapai penjajaran semula politik negara. "Kami menggesa Muhyiddin sebagai perdana menteri, Mahathir yang sedang mengetuai inisiatif untuk menggantikan beliau, dan Anwar sebagai ketua pembangkang parlimen, untuk menamatkan kebuntuan dan komplot-komplot politik ini. "Penjajaran semula atau 'realignment' politik perlu mewujudkan pertandingan antara parti politik yang sihat dan profesional dengan memastikan layanan yang adil kepada semua," kata kenyataan berkenaan (Malaysiakini 2020).

'Penjajaran semula/realignment politik' yang banyak diperkatakan kebelakangan ini difahami dengan pelbagai istilah, termasuk mengubah hala tuju dan prinsip perjuangan yang didukung sejak sekian lama. Bagi Setiausaha Agung KEADILAN, Datuk Seri Saifuddin Nasution Ismail, penjajaran semula politik yang diamalkan parti itu tidak akan dilakukan secara semberono dan mengetepikan nilai-nilai yang diperjuangkan selama ini demi perlu bersekutu menghadapi pilihan raya atau membentuk kerajaan. "Kita boleh saja melakukan pengubahsuaian, tetapi ia harus bermula daripada prinsip dan asas yang jelas. Kalau kita ingin ambil dari sudut agama Islam, kita harus berpolitik secara beragama. Kita dilarang mempolitikkan agama," katanya dalam forum Borak Dahsyat: Politik penjajaran baharu PRU 15, anjuran Studio Jalan Kapar (SuaraPakatanDaily 2021).

ANALISIS DAN PERBINCANGAN

Geopolitik atau kuasa gerakan politik adalah berdasarkan kepada tujuan sesuatu gerakan politik beroperasi atau bergerak pada sesuatu masa manakala sosiopolitik gerakan politik memperlihatkan jenis partisipasi rakyat dalam gerakan politik pada sesuatu masa berdasarkan

kepada isu semasa, perkembangan teknologi komunikasi maklumat, kepimpinan dan keadaan sosioekonomi semasa.

Dari segi aspek geopolitik atau kuasa, gerakan politik pada peringkat awal iaitu sebelum kemerdekaan adalah bermotifkan untuk menentang penjajah iaitu pihak British dan Jepun serta perjuangan untuk mendapatkan kemerdekaan seterusnya berkerajaan sendiri tanpa campur tangan negara asing. Kemudian sebaik sahaja mencapai kemerdekaan, gerakan politik yang ada iaitu Parti PERIKATAN yang menguasai pemerintahan negara dan negeri berusaha untuk membangunkan aspek fizikal persekitaran dan spiritual rakyat melalui program pembangunan negara seperti Rancangan Malaya. Parti pembangkang pada waktu itu pula bertindak sebagai pihak 'sekat dan imbang' terhadap rancangan pembangunan kerajaan. Seterusnya selepas beberapa dekad mencapai kemerdekaan iaitu era 1970-an hingga 2000 dan terkini iaitu tahun 2021, perjuangan gerakan politik terutamanya parti politik gabungan adalah bagi penyertaan dalam pilihan raya serta kaedah lain yang dibenarkan Perlembagaan Persekutuan seperti dokongan sebilangan ahli Parlimen yang lompat parti untuk membentuk Kerajaan Baharu mendapatkan kuasa bagi melaksanakan program kemajuan negara berdasarkan idealogi serta konsensus gabungan parti politik masing-masing demi kebajikan dan keprihatinan rakyat. Parti politik juga telah cuba mengamalkan 'politik rentas idealogi' atas dasar sama ada kepentingan rakyat dan negara mahupun kepentingan parti politik dan diri sendiri dalam usaha untuk mendapatkan kuasa bagi menguasai pemerintahan negara mahupun negeri. Begitulah dinamik dan berseninya politik di negara ini terutamanya pada ketika ini.

Bagi aspek sosiopolitik pula, gerakan politik sebelum merdeka berusaha mempengaruhi rakyat untuk menyokong gerakan politik mereka dengan cara rapat umum, media cetak seperti akhbar, risalah dan buku yang berkaitan serta melalui dokongan pengaruh tokoh masyarakat tertentu mengikut kawasan atau negeri masing-masing. Rakyat berpartisipasi dengan menyertai rapat umum yang dianjurkan serta membaca bahan bercetak yang dikeluarkan oleh pihak gerakan politik tersebut. Kemudian sebaik sahaja mencapai kemerdekaan, sosiopolitik gerakan politik dan rakyat pada waktu tersebut bersifat menerima apa sahaja yang dibuat oleh pemerintah melalui program pembangunan dan penerangan oleh pemerintah kepada rakyat jelata. Seterusnya selepas beberapa dekad mencapai kemerdekaan iaitu era 1970-an hingga 2000 dan terkini iaitu tahun 2021, sosiopolitik gerakan politik dan rakyat berubah disebabkan perkembangan perhubungan dan teknologi maklumat komunikasi seperti media elektronik dan media alternatif seperti media sosial dan media atas talian. Semua pihak bebas memberikan pandangan namun berdasarkan peruntukan undang-undang. Gerakan politik dan rakyat tidak terikat dengan sumber dan maklumat yang diberikan pihak pemerintah sahaja. Ini menjadikan mereka bebas berfikir seterusnya membuat keputusan untuk memilih mana-mana pihak untuk memerintah negara ini.

Perkembangan politik di Malaysia mempunyai sejarah dan asal-usul yang tersendiri yang bertitik tolak daripada fahaman perkauman. Fenomena ini terbentuk dalam kerangka wujudnya masyarakat majmuk di negara ini pada zaman penjajahan British. Orang Melayu membentuk UMNO sebagai benteng bagi ancaman-ancaman terhadap hak-hak orang Melayu yang digugat oleh perlembagaan Malayan Union yang dirancang oleh pihak penjajah British. Penubuhan MCA pula adalah tindakbalas kaum Cina terhadap zaman darurat untuk melindungi kepentingan serta memberi perlindungan kepada bangsa Cina. MCA menghadapi saingan hebat dengan DAP yang

juga majoriti penyokongnya adalah masyarakat Cina dan merupakan parti pembangkang utama. Begitu juga dengan MIC yang mahu memastikan mereka tidak diketepikan dalam arus perdana negara, walaupun mereka merupakan golongan minoriti. PAS pula membawa prinsip untuk mengekalkan ketuanan Melayu dan Islam dan perjuangan untuk menegakkan negara Islam. Bagi Sabah dan Sarawak pula, parti-parti komponen yang sering keluar dan masuk parti gabungan Barisan Nasional tetap menjadi sasaran utama Kerajaan Persekutuan dalam memantapkan gabungan pemerintahan bagi menyalurkan hasrat kerajaan di Sabah dan Sarawak, yang memiliki banyak kawasan pedalaman dan rakyat yang berbilang etnik dan suku kaum.

KESIMPULAN

Sebagai kesimpulannya, geopolitik atau kuasa gerakan politik adalah berdasarkan kepada tujuan sesuatu gerakan politik beroperasi atau bergerak pada sesuatu masa manakala sosiopolitik gerakan politik memperlihatkan jenis partisipasi rakyat dalam gerakan politik pada sesuatu masa berdasarkan kepada isu semasa, perkembangan teknologi komunikasi maklumat, kepimpinan dan keadaan sosioekonomi semasa. Gerakan politik dan penyertaan rakyat dalam gerakan tersebut bergantung kepada motif perjuangan gerakan politik tersebut dan perkembangan perhubungan dan teknologi komunikasi maklumat dari semasa ke semasa. Gerakan politik akan berusaha sedaya upaya melalui strategi dan taktik politik untuk mendapatkan kuasa dengan apa cara sekalipun namun masih berlandaskan kepada Perlembagaan Persekutuan. Penyertaan dalam pilihan raya melalui kempen dan manipulasi isu serta strategi saat akhir menjelang hari pengundian; dan strategi politik pasca pilihan raya memperlihatkan bahawa dalam dunia politik ini tiada yang mustahil malahan ianya berlaku di luar jangkauan pemikiran rakyat biasa. Demikianlah evolusi dan dinamikanya perkembangan geopolitik dan sosiopolitik gerakan politik serta partisipasi rakyat dalam politik di negara ini. Justeru, evolusi dan dinamika geopolitik dan sosiopolitik gerakan politik di negara ini amat menarik untuk dikaji dan dijadikan panduan oleh semua pihak untuk mewujudkan situasi politik negara yang aman dan stabil serta sebagai strategi bagi mendapatkan sokongan pengundi dan semua pihak dalam menjayakan matlamat perjuangan politik masing-masing berdasarkan peruntukan yang telah ditetapkan oleh undang-undang dan Perlembagaan Persekutuan.

RUJUKAN

- Abdul Halim Ramli. (2017). Perdebatan Antara Kaum Mengenai Isu Kerakyatan Sebelum Merdeka. *Sejarah: Journal of the Department of History* 18(18): 55-86.
- Abdul Rahman Embong. (2015). Revisiting Malaya: envisioning the nation, the history of ideas and the idea of history. *Inter-Asia Cultural Studies* 16(1): 9-23.
- Abdul Rahman Embong. (2018). Ethnicity and Class: Divides and Dissent in Malaysian Studies. *Southeast Asian Studies. Special Issue: Divides and Dissent: Malaysian Politics 60 Years after Merdeka*. Edited by Khoo Boo Teik. 7(3): 281-307.

- Ahmad Fauzi Abdul Hamid. (2008). *The Islamic Opposition in Malaysia: New Trajectories and Directions*. S. Rajaratnam School of International Studies, Nanyang Technological University, Singapore.
- Azhar Abdul Aziz & Mohd Asmadi Yakob. (2015). *Sejarah Malaysia Dalam Konteks Hubungan Etnik*. Shah Alam: Imtiyaz Multimedia and Publications.
- Commonwealth Secretariat. (1990). *General Elections in Malaysia 20-21 October 1990: The Report of the Commonwealth Observer Group*. London: Commonwealth Secretariat.
- Fadilah Zaini & Kassim Thukiman. (2009). *Pembangunan Politik Dalam Hubungan Etnik*. Dlm. Kassim Thukiman, Hamidah Abdul Rahman & Thuaibah Abu Bakar. *Perlembagaan Malaysia Dalam Perspektif Hubungan Etnik*. Skudai: Penerbit UTM.
- Flint, C. (2006). *Introduction to Geopolitics*. London: Routledge.
- Ishak Saat. (2010). Caturan Politik Pelbagai Kaum Di Tanah Melayu 1946-1957. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics, & Strategic Studies* 37 (2010): 68-85.
- Ismail Haji Ali & Abdullah Hj. Ismail. (1975). *Sejarah Asia Tenggara, Asia Selatan dan Asia Timur*. Kota Bharu: Pustaka Aman Press.
- Jamaie Hj Hamil, Faris Afiq Ikhwan Saifullah, Muhammad Suhaimi, Abdul Rahman, Mahfudzah Mustafa, Russli Kamaruddin & Muhamad @ Nadzri Mohamed Noor. (2014). Ikhtisar analisis Pilihan Raya Umum 1978 hingga 2013 di Malaysia. *Geografia Online: Malaysia Journal of Society and Space (Themed Issue on The Social Dynamics of Malaysian Political Landscape with Special Reference to the 13th General Elections)* 10: 39-53.
- JohorKini. (2020a). Parti Pejuang kemuka pendaftaran ke ROS. <https://www.johorkini.my/parti-pejuang-kemuka-pendaftaran-ke-ros/>. 19 Ogos. [17 Januari 2021].
- JohorKini. (2020b). Syed Saddiq hantar permohonan pendaftaran parti MUDA ke ROS. <https://www.johorkini.my/syed-saddiq-hantar-permohonan-pendaftaran-parti-muda-ke-ros/>. 17 September. [17 Januari 2021].
- Junaidi Awang Besar. (2019a). Pilihan Raya Kecil (PRK) Pasca Pilihan Raya Umum (PRU) 2018 di Malaysia: Faktor Sokongan, Pola dan Impak. *Post-GE14 By-Elections: Implications for GE15*. Subchapter: Analyses of Post-GE14 By-Elections. At Experimental Hall, Level 3, Rectory, IIUM Gombak. 28 August/Wednesday.
- Junaidi Awang Besar. (2019b). Pengaruh Geopolitik Kaum Dalam Keputusan Pilihan Raya Umum Ke-14, 2018 Di Malaysia. *International Conference On Social Sciences And Humanities 2019 (ICOSSH 2019)*. At: Parkcity Everly Hotel, Bintulu, Sarawak, Malaysia. Organize By: Faculty Of Social Sciences And Management, Universiti Putra Malaysia Campus Bintulu, Sarawak. 8-9 October.
- Junaidi Awang Besar. (2019c). Perubahan politik dalam pilihan raya umum (PRU) ke-14, 2018 di Malaysia. *Geografia Online: Malaysian Journal of Society and Space*. 15(4): 220-232.
- Junaidi Awang Besar. (2020a). PRU-14 dan pasca PRU-14: Analisis politik di Negeri Johor Darul Takzim. *e-Bangi: Journal of Social Sciences and Humanities* 17(5): 81-98.
- Junaidi Awang Besar & Mazlan Ali. (2014). Dari Barisan ke Pakatan: Berubahnya dinamik Pilihan Raya Umum Kuala Lumpur 1955-2013. *Geografia Online: Malaysia Journal of*

- Society and Space (Themed Issue on The Social Dynamics of Malaysian Political Landscape with Special Reference to the 13th General Elections)* 10: 83-98.
- Junaidi Awang Besar & Mohd Fuad Mat Jali. (2020). Geografi politik dan sosiopolitik negara. Dlm. Rosniza Aznie Che Rose, Mohd Fuad Mat Jali & Kadaruddin Aiyub. *Wacana Geografi Untuk Masa Hadapan*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Junaidi Awang Besar, Muhammad Yusuf Idris & Mohd Syukri Zainuddin. (2020). Pengaruh kepemimpinan politik kepartian berasaskan etnik terhadap pola keputusan PRU DUN Sabah 2020. *e-Bangi: Journal of Social Sciences and Humanities* 17(9): 39-60.
- Kelly, N. (2008). *History of Malaya & South-East Asia*. Batu Caves: Crescent News (KL) Sdn. Bhd.
- Khalid Samad. (2013). Waspada Usaha Pecahkan PR: <http://www.khalidsamad.com/2013/06/waspada-usaha-pecahkan-pr.html>.
- Khoo Boo Teik. (2016). *Networks in Pursuit of a "Two-Coalition System" in Malaysia Pakatan Rakyat's Mobilization of Dissent between Reformasi and the Tsunami*. Center for Southeast Asian Studies, Kyoto University.
- Lee Ban Chen. (2008). Bolehkah Pakatan tubuh kerajaan? <https://www.malaysiakini.com/columns/83896>. 4 Jun.
- Malaysiakini. (2020). NGO gesa PM, Mahathir dan Anwar cari jalan tamatkan krisis politik. https://www.malaysiakini.com/news/529595?utm_source=dlvr.it&utm_medium=facebook&fbclid=IwAR3_8k-N2Ls-Qfs_GOzINEuLuuqM61y3yghluPxSl98tK9tSlqe6_vNAco. 10 Jun. [17 Januari 2021].
- Malaysian Digest. (2016). Bekas Setiausaha Agung PKR Dedah DAP Punca PAS Berpecah, Bentuk PAN. <http://www.malaysiandigest.com/bahasa-malaysia/631651-bekas-setiausaha-agung-pkr-dedah-dappunca-pas-berpecah-bentuk-pan.htm>.
- Mohamad Idris Saleh, Che Su Mustafa & Fuziah Shaffie. (1995). *Sejarah Pembangunan Bangsa dan Negara*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors.
- Mohammad Ridhaudin Mohd Salleh & Nur Arfah Abdul Sabian. (2015). *Tahaluf Siyasi: Antara Peluang dan Prinsip*. Megamind Leadership Consultancy.
- Mohd. Hasbie Muda. (2014). *PAS dan Pilihan Raya*. Petaling Jaya: Megamind Leadership Consultancy.
- Mohd Rashidi Hassan. (2008). Cabaran perkongsian kuasa dalam pembentukan kerajaan Pakatan Rakyat. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:MhZ7mGhGUYJ:arkib.harakahdaily.net/arkibharakah/index.php/arkib/berita/lama/2008/7/16078/cabaran-perkongsian-kuasa-dalam-pembentukan-kerajaan-pakatan-rakyat.html+&cd=1&hl=en&ct=clnk>. 30 Julai.
- Muhammad Faiz Mukmin Abdul Mutalib & Wan Fariza Alyati Wan Zakaria. (2015). Pasca-Islamisme dalam PAS: Analisis Terhadap Kesan Tahalluf Siyasi. *International Journal of Islamic Thought* 8: 52-60.
- Mujahid Yusof. (2009). *Wajah Baru Politik Malaysia*. Anbakri Publika Sdn Bhd.
- MyMetro. (2021). ROS tolak pendaftaran Pejuang. <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2021/01/661281/ros-tolak-pendaftaran-pejuang-metrotv>. 7 Januari. [17 Januari 2021].

- Mynewshub. (2020). Malaysia Perlukan Suatu 'Grand Coalition' Parti. <https://www.mynewshub.tv/utama-sensasi/malaysia-perlukan-suatu-grand-coalition-parti/>. 16 November. [17 Januari 2021].
- Nordin Ariffin. (1979). *Sejarah Asia Tenggara, Asia Selatan & Asia Timur*. Petaling Jaya: Preston.
- Rahman Shaari. (1989). *Politik Mahathir: Langkah dan Perhitungan*. Kuala Lumpur: 'D' Enterprise.
- Raja Nur Faznie Aida. (2021). RoS tolak permohonan MUDA. <https://www.sinarharian.com.my/article/117955/BERITA/Politik/RoS-tolak-permohonan-MUDA>. 7 Januari. [17 Januari 2021].
- Ratnam, K. (1998). *Sejarah Malaysia, Asia Tenggara, Asia Selatan & Asia Timur*. Subang Jaya: Pustaka Sarjana Sdn. Bhd.
- Rosnani Othman. (1996). Krisis UMNO-Semangat 46: Satu Tinjauan. Dlm. Yusof Ismail & Khayati Ibrahim. *Politik Melayu dan Demokrasi*. Kuala Lumpur: Penerbit A.S. Noordeen.
- Shafie Nor. (1994). *20 Tahun Barisan Nasional*. Kuala Lumpur: Nusantara Publishing
- Sopiah Suid & Nor Zahidi Alias. (1994). *Election in Malaysia: A Handbook of Facts and Figures on the Elections 1955-1990*. Kuala Lumpur: The New Straits Times Press (Malaysia) Berhad.
- Suara Pakatan Daily. (2021). <http://suarapakatandaily.com/archives/31182>. 8 Januari. [17 Januari 2021].
- Subky Abdul Latif. (2015). Yang menubuh Pakatan Rakyat Anwar: <http://m.harakahdaily.net.my/index.php/subky/34819-yang-menubuh-pakatan-rakyat-anwar>.
- Syahidulamri Khairuddin. (2016). *Perpuakan PAS Era Abdul Hadi Awang 2002-Jun 2015*. Megamind Leadership Consultancy.
- Utusan Malaysia. (2020). PH bermesyuarat bulan depan perinci idea Grand Coalition. 31 Disember. [17 Januari 2021].
- Wan Hamidi Hamid. (2009). Mampukah DAP membantu kemenangan Pakatan Rakyat?: The Malaysian Bar.
- Yusop Khan Loth Khan. (2000). *Nostalgia Pilihan Raya 1955-1999: Perjalanan Menuju Abad 21*. Pulau Pinang: Zainol Ahmad Resource Center.
- Zakry Abadi. (1990). *BN & APU: Siapa Berkuasa?.* Kuala Lumpur: Edaran Ilmu Sdn. Bhd.

MAKLUMAT PENULIS

JUNAIIDI AWANG BESAR

Program Geografi,
Pusat Kajian Pembangunan, Sosial dan Persekitaran,
Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan,
Universiti Kebangsaan Malaysia,
43600, Bangi, Selangor
jab@ukm.edu.my